

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)

Telefon szám 16.

LAPTULAJDONOS

Az Erdélyi Róm. Kath. Irodalmi Társulat.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 ..
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 ..

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Prágában nincs liszt.

A mi acél idegeinken nem fog ki már semmi. Az események torlódása állíthat akármilyen kínos ellentéteket egymás mellé, idegeink mozdulatlanok maradnak. A világháború hozzászoktatott a legkiáltóbb szertelenségek elviseléséhez is. Az ellentéteknek amúgy is az a természetük, hogy részleteikben, külön-külön elszigetelve nem bántanak, csak ha ezek a részek egymás mellé kerülnek. Például:

Prágában nincs liszt, nincs kenyér. Van-e ebben valami különös? Csak meg kell állanunk városainkban, ahol a legnagyobb csődületet látjuk s meg kell kérdeznünk: mit várnak ezek az emberek? A felelet ez lesz bizonyosan: lisztet. S hány-szor megy el ugyanaz a tömeg napokig, sőt hetekig és mind várja, várja a lisztet. Vajon mit ehetnek ezek a szegény emberek, amíg lisztet kapnak? El nem tudjuk képzelni, de látjuk, hogy mégis ének. Ebből következik, hogy valami enniváló-hoz mégis hozzájutottak. Nem nagyon ráz meg hát, ha azt halljuk, hogy itt vagy ott nincs liszt. A fűlünk hegye se mozdul meg tehát a részvétől, ha azt olvassuk, hogy a Radsinban, s Podiebrad városának többi negyedében nincsen liszt.

Magyarországon rekvirálnak. A napi adagokat újra leszállították, a fölösleget elviszik. Ehhez megint hozzá vagyunk

szokva. Keserves dolog az igaz, de összeszorítjuk fogainkat. A háború üzeme sokszorozott munkát követel mindenkitől, de az enniadásban szűkmarkú. Minél több munka s minél kevesebb étel. Nem csodálkozunk, ha a szocialisták mozgolódnak ellene. Hiszen gyarló emberi természet szerint jobb is ez így: minél hosszabb kölbász s minél rövidebb munkaidő. Az adagokat most már oda szállították, hogy ez igazán csak az éhenhalás ellen biztosít. Mert mi nagyon kenyérvők vagyunk. Bánjuk is mi a többit, csak kenyér legyen. De a mostani korlátolt kíméréssel a munkás alig harmadát, a gyermek s a nem munkás alig negyedét kapja annak a mennyiségnek, amit békében szokott elfogyasztani. És a miniszter megnyugtatósként kijelentette, hogy ez a rekvirálás érélyes lesz, de nem erőszakos. Ez azt jelenti, hogy többet semmiesetre nem hagynak, mint amennyit a miniszteri rendelet mond, de ami azon felül van, azt föltétlenül elviszik. Akárhogy ökölbe szorult a markunk, ha elszedik, amit nagy nehezen beszereztünk, ezt ugyan nem kérdezik tőlünk. Majd jön aztán más rekvirálás, amikor még kisebbre szorítják az adagokat, mert másnak is kell kenyér.

Mennyire megható hát az, hogy Prágában nincs liszt!

Az osztrák közéleti miniszter kijelentette, hogy Ausztriában nincs elegendő kenyér, — állítólag Prága is ott van

valahol az ő birtokán — még búzára s kukoricára van szükség, s a hiányzó kontingenst Magyarországnak kell beszállgatnia. Csak így: kell! Hát ehhez is hozzá vagyunk szokva: kell! Mi tudjuk a tisztességet, Ausztria mindig csak így beszél velünk, mint Keplerné az urával: János pénz kell! Magyarország, pénz kell! Magyarország katoná kell! Magyarország kenyér kell! És ez ellen nem volt apellata. Kell! És mindig csak kellett és mindig csak adtunk. Ő csak követelt, s mi csak szállítottuk. Ha néha megfordítottuk a dolgot, s valamit kértünk, egy kis nemzetiszin pántlikát legalább a csendőreink schwartzgelb rojta helyett, egy kis kedvezőbb csatlakozást az osztrák vasútnak, hogy gyorsabban bonyolíthassuk le forgalmukat a külfölddel, vagy egy kis paritást a diplomáciában, — na, persze, hogy viharfelhők jelentek meg a Lajtán túli égen, s csak úgy omlottak ránk a vilámlók: ezek a Kossuthi kutyák! ezek a rebellesek! Ilyet kérni, amire még gondolni is bűn! És még ma sem állunk sokkal különbül. Az önálló magyar hadsereg kérdését még csak misztikus nyilatkozatokban biztosítják; a gazdasági önállóság határkövet megint hátrább toljuk néhány kilométerrel, mert hát ez Ausztriának nem kell. Ellenben a liszt kell.

Úgy-e milyen megható ilyen körülmények közt, hogy Prágában nincs liszt, nincs liszt?

Keresztutam Oláhországon át.

Irtá: Meisel József.

Nem birom tovább.

(1916. dec. 19.) Hűde, esős és havas napok köszöntenek be. Az élet mind szomorúbb lesz, a kilátások vigasztalanok. A lelket én tartom embereinkben. Reggelenként hangos imát végzek, este kis beszéddel élesztgetem a csüggedő szíveket. . . Gyóntatok és temetek. Szomorú élet! Aztán ki-kitörök, mert az elkeseredés nőttön nő. Nem birom tovább nézni a nyomort, az inséget.

November 26.-án véletlenül bejön a főispán és ekkor írásban is kérem a börtönbe való áthelyezésemet. Ígérte, hogy megteszi. Mi az indító ok? — Uram — mondtam — nekem a nyomorból igen kijutott. Érzem, hogy meghalok. Lelkileg szépen akarok meghalni. Ott, abban a börtönben még 6 pap van, ezekhez akarok menni, gyönnöm kell. Krisztusom után s elvont. Misézni akarok. — Megsajnál s elvitt. Szomorú volt a búcsúzás. Sirtak az anyáim, mint a gyermekek, — de mit tegyek? Lelkem és szívem elszáradt. Nekem élnem kell, szüleim vannak, hőveim várnak odahaza, nem akarok itt oláh földön meg-

halni, lelketlen és szívtelen emberek között életemet befejezni.

És november 27.-én kocsira raktak és elvittek az „Arrest Precoutivbe” (vizsgálati fogház). Déli 11 órakor érkeztem meg az irodába. Irással vettek át és aztán az 5. számú cellába vittek. Papi cella ez. Hatan vannak benne, én vagyok a hetedik. Örömmel fogadnak Horváth Árpád megtraktál egy csésze tea, egy darabocskát sülttel. Október 3.-ától kezdve ez az első meleg étel!! Áldja meg a jó Isten érte!!! Aztán mindennap van szent mise a börtön cellájában, sőt én is misézhettem november 28.-án, a többi napokon áldoztam. Istenem!! Mily más ilyenkor a cellánk. Az ágynemű, két kabát szegre kerül, asztalt tesznek a priesce . . . aztán fehér lepedővel borítják, két gyertya pislog, közbül a feszület — és a cella bazilikává változik át, melybe betér a Krisztus . . . az Isten. . . a Lélek ereje. Szébb ez a szent mise, meghatóbb a szertartás, mint Rómában talán a bíbornoki ténykedés.

Százharminc a börtön lakosságának a száma. Uri emberek Bukarestből. Spionoknak, gyanus embereknek tartják őket. Vizsgálat alatt álló férfiak, akik rosszat sohasse tettek. De őrzik őket szigorúan!

Kastélyszerű épület a börtön. Az épület 4 sarkán egy-egy torony. A toronyban ör

áll éjjel-nappal, aki jó pénzért „kötélen” ereszi le az ételt, sőt italt is, ha kell. A cellák száma tíz, két-két cella egy épület, mely kis udvarral is rendelkezik. Van egy nagy udvar is és itt sétálgat délben a közönség, amelynek rendelkezésére keleti módra „cipótakarító” is áll. Az idő telik, az étel nem kielegítő, de pénzért, úgy hiszem, még az oláh király is megvásárolható. Így akad étel is, sőt december 7.-én, Bukarest este hírére az őrség vedrével hozta a bort és a késő éjjeli órákig tartott az öröm, másnap a mámor.

December 18.-án egyszerre nagy esemény történt. A miniszter rendeletére a börtönből a kath. plebániára zártak be. Így tehát 19.-én levonultunk mi papok Corni-Husiba, a plebániába, templom mellé, az Oltári Szentésg közelébe. Istenem, Uram! Mily boldogsággal töltötte el lelkeket az örömhír. Pedig nem is tudtuk, nem tudtam, mi vár ránk és rá? Fogház ez is, de pap vezetése alatt. Lesz templom, minden, ami papi léleknek kell. Leirhatatlan boldogsággal térdelt meg este a kis csapat a szentségiház előtt. Méla csend vett körül, csak a szívünk dobogott hangosan. . . Te élsz édes jó Istenem és nem felejtetted el azokat, kik álmatlan éjszakákon át irgalmadat kérték.

Oberbauer A. utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.

A legjobb hírnévnek örvendő és legrégibb egyházi szerek ruhák, zászlók, stb. gyára — Arjegyék kiváratra ingyen és bérmentve.

És most nemrégiben egy könyv jelent meg Párisban dr. Benes Edvárd volt prágai egyetemi tanár tollából. Ez az egyetlen ugyanazon Prágában van, ahol most nincs liszt. Ez a nem egészen magyar nevű ír jelenleg a párisi „cseh-tót nemzeti tanács” főtíkára. Ebben a könyvben szemérmes nyíltsággal be van mutatva a dicső cseh nemzet szereplése a világháborúban. Mindjárt a háború kitörésekor öszezsekküvé szerveztek a monarchia ellen. Az öszezsekküvés azonban nem volt kellően előkészítve, meg kellett hát elégednie a passzív rezisztenciával. Az újságok ellenséges cikkeket közöltek, a lakosság nem jegyzett hadikölcsönt, nem szállított élelmiszert, hogy a monarchia pénzügyi és gazdasági csődjét előidézzék. Ezt a viselkedést kiegyeztetve a cseh katonák vendégszereplése a fronton. Rendesen megtagadták a harctérre indulást, a harctéren pedig nem löttek, nem verkedtek, legfennebb átszöktek az ellenséghez. Benes tanár különösen kiemeli, hogy a háború első éveiben vereségeinket tisztán a csehek emberséges viselkedéseinek köszönheti az entente. Meg is jelöli az ezredeket, amelyek örök dicsőséget szereztek a cseh nemzetnek. Ezek a 11., 28., 35. és 36. ezredek. Mikor a 36. ezred át akart menni az ellenséghez, a porosz gárda s a magyar honvédek pusztító tüzebe került. Ezeket a vértanúkat különös kegyelettel emlegeti a tudós szerző. Benes adatai szerint 1916. elejéig 600 ezer cseh és tót katonából 350 ezer adta meg magát. A csehek árulása tette lehetővé az oroszok kedvező visszavonulását Galiciában s ugyancsak a csehok árulása okozta az osztrák-magyar sereg tomaróvi vereségét.

Ezek a vitéz cseh nemzet érdemei saját vallomásuk szerint.

És az események drámai menete most egymás mellé helyezte a prágai liszthányt, Ausztria parancsszavát, a magyarországi rekvizitációt és dr. Benes könyvét.

Nem könnyék megható-e tehát, hogy Prágában nincs liszt, nincs liszt?

A kepe ügye a képviselőházban.

Nagyjelentőségű s eredményeiben messze kiható volt egyházmegyéinkre nézve a képviselőház február 9-i ülése, mert ezen az ülésen indokolta meg Györfi Gyula dr. a kepe megváltására vonatkozó indítványát. Az egész ház nagy figyelemmel s igen jó indulattal hallgatta Györfi beszédét s a miniszter válaszából látható, hogy ezzel a kepe ügye forduló ponthoz érkezett, még pedig kedvező irányban, úgy hogy remélhetőleg egyházi életünk utolsó sérelme nemsokára megszűnik s ezzel a lelkeskedő papságunk is megszabadul attól a sok keserűségtől, amivel a képezés össze volt kapcsolva. Györfi nagy ambíciója készült ennek a kérdésnek a megvilágítására és nagy tudással mutatott rá a kepe egész történetére. Már tisztán tudományos szempontból is érdekes ennek a kérdésnek fejtegetése, ránk erdélyiekre és érdekeltekre nézve meg annál inkább. Örvendünk, hogy épen státusgyűlésünk egyik érdemes tagja juttatta dűlőre ezt a kérdést, aki mindig lelkes harcosa volt a kath. ügyeknek. Azt hisszük tehát, hogy a közérdeket szolgáljuk, ha közöljük Györfi értékes beszédét és a miniszter válaszát.

Györfi beszéde így hangzik:

T. képviselőház! A kepe megváltása tárgyában még a múlt év június 18.-án jegyzett indítványomat a t. háztól nyert engedély alapján bátor leszek megokolni.

Mielőtt az indokolásra áttérnék, meg kell állapítanom, hogy indítványom tárgya a kepe, mely nem egyéb, mint a hívek részéről teljesített szolgáltatás, melynek rendeltetése az egyházi személyek ellátásáról gondoskodni. Az egyházi szolgáltatásoknak ez a szokatlan formája alig ismeretes a t. képviselőház előtt és azért érthető, hogy e kérdésnek az állami és nemzeti életre gyakorolt döntő fontossága soha és senki által mérlegelés tárgyává nem tétezt. Rám hárul a feladat, hogy e kérdést minden oldalról és tartalmát úgy megvilágítsam, hogy a t. ház azt teljesen megismerve, annak sorsa felett nyomban határozhasson is.

Meg kell vallanom, hogy érezvén saját gyengeségemet a nagy feladattal szemben, bizonyos aggodalom fog el, midőn e feladatra vállalkozom, de megnyugtat az a tudat, hogy a komoly adatok oly halmozata, a súlyos érvek oly tömege áll rendelkezésre, hogy azok egyszerű felsorolása magában véve is elégséges arra, hogy a t. képviselőház e kérdést azonnal és kedvezően eldönthesse.

Mindenekelőtt indokolásom rendjén ki kell mutatnom, hogy a kepe megváltása az államnak olyan kötelezettsége, mely az unió törvényében gyökerezik és amelyet pozitív törvények állapítanak meg. Magyarhon és Erdély között az uniót Magyarország az 1848. VII. t. c., Erdélyben az 1848. I. t. c. mondotta ki.

A valósághoz híven nyomban meg kell állapítanom azt a tényt is, hogy Erdély részéről az egyesülésnek az volt a természetes előfeltétele, hogy Erdélynek sok százezeren át kifejlődött és meggyökeresedett különleges intézményei, melyek azonban az anyaország előtt ismeretlenek voltak, az egyesülés által ne csorbítottassanak és a jövőben is respektáltassanak. Magyarország Erdélynek ezen természetes igényét nemcsak elismerte, de az 1848. VII. törvényekben az unió kimondásakor ezt az igényt a jövőre való biztosítás gyanánt törvénybe is iktatta, midőn kimondta 5. §-ában, hogy (olvassa): „Magyarhon Erdély mindazon törvényeit és szabadságait, melyek amellett, hogy a teljes egyesülést nem akadályozzák, a jog-egyenlőségnek kedvezők, elfogadni és fenntartani kész.”

A törvényben foglalt emez ünnepélyes nyilatkozat képezte alapját annak, hogy Erdély az egyesülést a maga részéről örömmel és megnyugvással iktatta törvénybe az 1848. I. törvényekben. Természetes, hogy addig is, míg az egyesülés a közös törvénykezésben megvalósulhatott, a magyarországi törvényhozási munkáját nem szüntethette be. Sőt épen ezen időre esik a két ország közös törvényhozási összekötésére vonatkozó és más hasonló organizatórius és demokratikus átalakulást szolgáló egyéb törvények meghozatala is. Ezeknek a törvényeknek hatálya Erdélyre nem volt kiterjeszhető, minthogy azok meghozatalában akkor Erdély még nem vett részt. Ezek hatálya csak úgy volt kiterjeszhető, ha megfelelő és hasonló törvényeket hoz Erdély törvényhozási is. Így történt, hogy az unió törvényét is Erdély külön törvényben mondotta ki.

Különösen ezen törvények közé tartozott a többek között a papi tizedről szóló 1848. XIII. t. c. is, amelyben az egyházi rend Magyarországon a papi tizedről kártalanítás nélkül és önként lemondott, amiből természetesen folyik a törvényhozási kötelezettsége, hogy mindazokat a lelkeseket, akik a papi tizedből nyerték addig ellátásukat, ezen lemondás folytán az állam illő kártalanításban részesítse.

Természetes, hogy a magyarországi törvényhozási, midőn ezt a törvényt megalkotta, a képét mint ilyent, külön nem em-

littette fel, még pedig két oknál fogva. Először azért, mert a kepe fogalma és ennek a szolgáltatásnak természete is egyáltalában ismeretlen volt, másodsor azért, mert ennelfogva azt sem tudhatta, hogy Erdélyben a székelységnél tized egyáltalában nem létezett. De tekintettel arra, hogy ez a törvénycikk eltörölni kívánta mindazokat a területeket és szolgáltatásokat, amelyek az egyházi személyek ellátása tekintetében a híveket terheltek, természetes és világos, hogy ebbe a magyarországi törvénybe is bele kell érteni, hogy a kepe, amely a hívekre nézve a tizeddel azonos egyházi szolgáltatási teher, megváltottnak tekintessék.

Az erdélyi törvényhozás azonban tisztában volt azzal, hogy nálunk a kepe képezi a papi tizeddel azonos természetű szolgáltatást s ezért az erdélyi törvényhozási, midőn az 1848. XIII. t. cikket, a papi tized megváltásáról szóló törvényt, törvénykönyvbe iktatta, támaszkodva a magyar törvényhozási azon ünnepélyes nyilatkozatára, hogy Erdélynek különleges, Magyarország egyenlőségével és szabadságával nem ellentétes intézményei fenntartandók és respektálandók és tekintettel arra, hogy az erdélyi törvényhozási is tudta, hogy nem célzatosságból maradt ki a kepe fogalma a XIII. t. cikkből: emelfogva az unió törvényének 5. §-ában foglalt ünnepélyes nyilatkozata támaszkodva, a magyar törvényhozási ebbeli mulasztását az erdélyi pótolta, kimondván az 1848. VI. törvénycikkében, mely a papi tized törvényének felel meg, „hogy a dézsmák általános eltörlése nyomán életmódja szükséges mennyiségétől eslett minden más egyházi személyek is illő kepe nélkül ne maradjanak, afelől a miniszterium addig is, míg a közös törvényhozási a magyarországi folyó 1848. évi XX. t. c. 3.§-a nyomán intézkedik, az illető hatóságok közvetítésével haladéktalanul intézkedjenek”.

Alhoz egyetlen szó sem fér, hogy az ezen törvényhozási úgy Erdélyben mint Magyarországon hozott összes törvények, úgy a magyarországiak, mint az erdélyiek, Magyarországot feltétlenül kötelezik, annál inkább, mert hiszen Erdélyt Magyarország különben is ünnepélyesen biztosította erről, vagyis elfogadta azt a feltételt, hogy a hasonló intézményeket, amelyek nem ellenkeznek a jogegyenlőséggel és nem akadályozzák az egyesülést, a maga részéről Erdélynek ezen különleges intézményeit fenntartani és respektálni kész. Tehát a magyar törvényhozási kettős irányban és két törvény által van kötelezve és világos, hogy a kepe is, mint a papi tizeddel azonos szolgáltatás, állami megváltás tárgyát képezte.

Polonyi Géza: Régi sebe Erdélynek, ezt orvosolni kell!

Barta Ödön: Az ország egységéből folyik!

Györfi Gyula: Most még csak azt a tételt kell megvilágítanom — nehogy félreértés legyen és abból különböző álláspontok legyenek deriválhatók — hogy Erdélyben a kepe mellett is tényleg volt papi tized, amely azonban részben sem azonos a magyarországi papi tizeddel. Erdélyben kétféle tized volt; a kepén kívül kétféle egyházi szolgáltatás van; mind a kettő szintén tized név alatt szerepel. Pl. volt egy magyarországi dézma, vagyis az, amely a vármegyékben érvényes és a százföldi dézma. A magyarországi dézma azonban kincstárává lett, mert szekularizáltott. Szekularizálta ezt a dézsmát, melyet ép úgy, mint a magyarországi dézsmát az országos törvény — az erdélyi püspökség és a kolosmonostori apátság részére inatualtattott. Ezt a dézsmát az 1556-ik évi százebebi országgyűlés, amely kimondta, hogy ez az állam tulajdonába fog átmenni szekularizálta, kivéve azokat a

helyeket, ahol ezen papi tizedből az illető lelkész bizonyos ellátást nyer, mert ezekre nézve a százszebesi törvény kimondotta, hogy ezeknél a papi tized továbbra is meghagyandó.

Igy történt, hogy Erdélyben a protestáns lelkészek is tizedjövödelemhez jutottak, mert ezen lelkészek előbb katolikusok voltak; a fennmaradó dézsma pedig a kincstár birtokában arra rendelkezett, hogy bérbe adassék az egyes földesuraknak, akik ezt bírták. Ez a bérlethasznosítás oly általánossá lett, hogy végre a Diploma Leopoldiana elrendelte, hogy ezentúl ezen kincstári dézsmák állandóan és minden egyes esetben a földesuraknak adassanak ki a szokásos bérért. Így jutottak Erdélyben a protestáns lelkészek és földesurak is papi tized birtokába. Ez volt a magyarföldi, a vármegyei dézsma Erdélyben. Ezekből látható, hogy ez a dézsma sem azonos — és megváltás tárgyát sem képezhetel soha — a magyarországi papi tizeddel.

Ezzel szemben áll a szászöldi dézsma. A szászöldi dézsma teljesen ellentétben van a papi tizeddel és tökéletesen azonos a székelyöldi képevel. Ugyanis mikor a szászokat II. András Erdélyben letelepítette, a részükre 1224-ben kiadott kiváltság-levelel feljogosította őket arra, hogy saját egyházközségeiket maguk szervezzék, ezekben a lelkészeket, tanítókat stb. maguk választhassák és ezek ellátásáról maguk gondoskodhassanak, vagyis kifejezetten dézsmát szedhessenek. Ez a dézsma tehát semmiben sem azonos az országos törvények által statuált dézsmával, amely a püspököknek a lelkészek ellátása céljából engedélyeztetett az ország által, azonfelül még arra is kötelezte őket, hogy abból az ország részére bandériumokat tartsanak fenn. Ez tehát egy jogviszony.

A szászok dézsmája azonban a kiváltság-levelel értelmében nem volt semmi más, mint a király által engedélyezett önmegadóztatás, amelyet ők szedhettek be és fordíthattak saját céljaikra. Honnan vette II. András, hogy ilyen kiváltságban részesítse a szászokat? Mert hiszen a magyar országos törvények értelmében, mint ahogy a szászok részére a szabadság biztosított, országos törvénnyel rájuk dézsmát nem is lehetett volna kiróni. A dézsma urbéri tartozás lévén, a szászok részére biztosított szabadsággal ellentétben lett volna. Viszont a püspököt sem kényszeríthették volna arra, — a szászok akkor katolikusok voltak, — hogy az egyházakat ellássa a saját magáéból, mert hisz erre fedezete sem volt. A király sem adhatott az egyházak részére ellátást. Kénytelen volt tehát olyan módhoz folyamodni, amellyel a szászok ezen igényét ki lehetett elégíteni.

Ez a mód kézenfekvő volt. A szomszédságban élő székelyeknél látta az egyházak ellátásának a kepe formájában, vagyis az önmegadóztatás révén történő biztosítását. II. András tehát a törvény kepe-szolgáltatást vette mintául és az egyházközségek szervezését, választását és ellátását illetőleg privilegiumában teljesen a székelyöldi állapotokat tartotta szem előtt. Hogy az Andreamon privilegium kepe helyett dézsmát említ, ez egészen természetes. Először a királyi iroda nem tudhatta, hogy Erdélyben ennek az egyházi szolgáltatásnak mi a neve, de meg a kuriális stílussal is ellenkezett volna, hogy az országban megszokott „tized” helyébe a „kepe” fogalmát iktassák be a szászok részére. Lényegéből azonban megállapítható, hogy a szászok részére engedélyezett tized sem egyéb egyszerű önmegadóztatásnál egyházi célokra.

Ezek után rövidesen ismertetnem kell magát a kepe, annak behajtási és beszo-

gáltatási módját. Meg vagyok győződve, mindenki meg fog borzadni, ha látja, hogy ez a súlyos teher mit jelent. Ugyanis a kepe az egyházközség és a javadalmas közötti szerződéses megállapodás szerinti szolgáltatás, amely eredetét onnan veszi, hogy a székelyek, mikor a kereszténységet felvették, saját szabadságukról még egyházi téren sem mondtak le egy pillanatra sem. Ősidőktől fogva a szabadság birtokában lévén, személyenként is mind nemesek voltak, amit nemcsak a Werbőczyanum Tripartitum és Erdély szakadatlan törvényei bizonyítanak, hanem maguk a Habsburgházbeli királyok is elismerték, hogy „Siculi in communi omnes sint nobiles.”

Ezen egyéni szabadsággal éltek a székelyek mindig s ennél fogva a kereszténység felvételekor is érvényesítették ezt a szabadságot az egyházzal szemben, midőn saját papjaikat maguk akarták választani, úgy amint összes tisztségeiket is, szemben királyokkal és fejedelmekkel is maguk választották. Saját hadrendjüket maguk állapították meg, a maguk embereit tették be, s ebből kifolyólag azt sem tűrhették, hogy azok közé, akiknek ellátásáról ők saját maguk gondoskodtak, más nevezhessen ki vagy helyezhessen át valakit.

Ez volt a kepe s az egyházi személyek ellátási módjának ősforrása is, amelyet később maguk a protestánsok is így tartottak meg, úgy hogy ma Erdélyben az összes magyar felekezetek kizárólag a kepe tartozással tartják fenn egyházaikat és iskoláikat.

A kepe tehát, mint mondtam, egyéni szolgáltatás, amelyet a szabad székely önmagára vetett ki, nem lévén sem robotra, sem más uri szolgáltatásra különben sem kötelezve.

A kepe tartozás pedig az, hogy minden önálló gazda, akinek földjén 12 kalongya, vagyis kereszt gabona terem, . . .

Szabó István: Somogyban is úgy mondják.

Győrffy Gyula: . . . — minden kalongyában van 26 kéve — ebből 6 kalongyát, tehát a felét köteles az egyháziaknak átszolgáltatni. Akinnek pedig hat kalongyája terem, abból három köteles az egyháziak részére átadni. Megjegyzem még, hogy a 12 kalongyából átengedendő hat kalongya is megoszlék úgy, hogy 3 kalongya őszi, 3 kalongya tavaszi. Ez a határ lefelé. Felfelé pedig nincs meghatározva a határ, vagyis nem emelkedett a teher, . . .

Szabó István: Régi magyar szokás! Győrffy Gyula: . . . hanem azon felül is mindenki, ha mindjárt 1000 kalongyája terem is, az csak 12 kalongyánsnak számít és ebből is csak 6 kalongyát köteles az egyháziak részére átadni.

Ehhez járult, hogy akinek semminemű gabonája nem termett, hanem munkás, vagy ilyesféle volt, de önálló családfő, az pénzbelileg volt köteles az egyháziakkal szemben tartozását teljesíteni s ezek voltak az u. n. oszporások. Ezeknek volt és van ma is egy más kötelezettségük is. Mert megjegyzem, hogy ez ma is ép úgy fennáll, mint ezer év előtt. T. i. a gazdák, akik fogattal is birnak, kötelesek voltak és kötelesek ma is ezenfelül egy terű fát, vagyis egy fuvar, egy rakomány fát, évenként a papnak beszolgáltatni. Ez a szó, hogy terű, megterhelhetést jelent. S ezt a terű fát azután az oszporások tartoztak a pap számára felválni.

Ha ezt át méltóztatik gondolni, akkor az fogják velem együtt találni, hogy nem volt és nincs a világon ehhez hasonló megterhelhetőség, mely egy népet ennyire sújtana. Addig, amíg ez a nemes székelység saját szabadságában és privilegiumaiban megmaradhatott 1848-ig, amíg őt nem

terhelte semmi állami teher, sőt a katonai kötelezettség sem volt általános, mert családonként volt köteles csak egy katonát adni, addig a Székelyföld e teher mellett is boldogult, jólétnek örvendett és ezt a terhet az egyháziakkal szemben szívesen is viselte. Ezen időben — méltóztatassék megnézni — a Székelyföldön az analifabé-tik száma nem üti meg az 5 százalékokat, ellenben ötven százalékok tesz ki a középiskolát végzetek száma és megérthető, ha minden szék legalább egy középiskolát tartott fenn, néhol kettőt, sőt harmat is és megérthető, hogy 1848 előtt a székely községekben a paplakok, tanítói lakok és az iskolák szolid, szép épületek voltak.

(Folytatjuk.)

HIREK.

— **Nagy böjt.** Mostanában nincs semmi érezhető átmenet a farsang és a nagy böjt közt, mint régen. Csak úgy átsiklunk ünnepen, farsangon, nagyböjten, alleluján. Nem is búsulunk nagyon érte, hogy a régi tobzódások megszűntek. A háború nagyon megterhelte „tartozik” lapjával szemben legalább ilyen apró követelések maradjanak egyensúlyozóképen. De ez a nagy böjt mégsem olyan mint az előzők, hála érte az isteni Gondviselésnek. A bűnbánat viola ruhája mintha rózsaszinbe játszanék, a hamu alatt megalázkodó fejünk bizalommal emelkedik fel, mert oszladoznak a haragos fellegek az ég boltján, sőt a bűnbánó énekek zokogása is ünneplő allelujává válik ajkunkon, mert kelet felől kilépült a hajnal, az első fecskék már szállodnak a levegőben, itt a béke olajágának egyik rigyecskeje: az ukrán különbéke.

— **Püspök urunk** hétfőn, február 18-án érkezik vissza székelyére.

— **Farsang vége.** Farsang három utolsó napján délutánonként ájtatosság volt a zárdá templomában. Vasárnap szent beszédet is mondott Soóthy Gyula kanonok. A hamvazó szerdai szertartást és sztmisét Tamasi Áron nagyprépost végezte.

— **Ismeretterjesztés.** Megint óriási érdeklődés kísérte az Irodalmi Társulat e heti előadásait. A közönséget lehetetlen elhelyezni, úgy hogy igen nagy része visszamegy a hely hiánya miatt! És van ám pontosság! Hat óra előtt már megteltek a terem szülőfőlégi, nem kell várni egy pillanatig sem. Hétfőn Ra s Károly méltatta Tompát, a nők és a virágok költőjét, az utolsó nemzeti költőt. Szembeszállította az internacionalista virágokkal, Adivyal, Babbitssal és társaival, megmutatta, hogy mije volt hajdan a költő a nemzetének.

Pénteken Szentiványi Róbert dr. tartotta meg renkívül érdekes előadását: szemelvények a középkor egyházi zenéjéből címmel. Nagy érdeklődéssel kölcsönöz a fiatal tudós minden tekintetben kiváló előadásainak az a körülmény is, hogy legtöbbször egészen ismeretlen témákról szól, ami teljesen leküti a közönség figyelmét.

— **Öltőgyűlési gyűlés** volt mult vasárnap a zárdában. Az igazgató ajánlotta a Sajtó-vállalatot. Az egylet négy részvényt jegyzet. A kelkigyakorlatra nézve az egylet felkéri a főpóztort, hogy a böjt folyamán küldjön egy lelkiatyát. A kúfoszott templomok részére az eddigi gyűjtés 10837 K. 69 fillér. Kiadás 6173 K. 07 fillér; maradvány 4664.62 K. — Több kérvényt intéztek el. Az igazgató a tagsági díj fizetésére szólítja fel a tagokat. A kifosztott templomoknak hűsvérta elküldjük a kért tárgyakat.

— **Hangverseny.** Jótékonycéli hangverseny rendezett a mult szombaton, február 9-én a 46-osok altsziti kara nagy erkölcsi és anyagi sikerrel. A mozi nagy termét

zsuflóság megtöltötte a közönség, amelynek várakozását teljesen kielégítette a változatos program. A műsor ének és zeneszámokból volt összeállítva. Zeneszámokat adott elő a nagyszabású katonazenekar hárfá triója. Tomm Béla hegedű- és Richter József gordonka művész. Énekeltek: Kollmann Emil operaezenész, Nagy Pál, a pozsonyi színház tenoristája és B. Gyöngyi Jolán operaezenész. Gyöngyi Jolánt már kedves ismerősként üdvözölte a közönség s meleg ünneplésben részesítette minden énekszáma után. Gyönyörű hangja ezúttal is igen szépen érvényesült. Csányi karmester művészi kíséretét nem kell külön elismerésben részesítenünk, ő volt különben is az egész hangverseny művészi részének rendezője és vezetője.

— **Uj alispán.** Amint értesültünk Schöpp János szászsebesi polgármestert egyhangulag megválasztották Szebenmegye alispánjává. Schöpp megválasztása kétségkívül nyereség Szeben megyére nézve, mert minden tekintetben kitünőt embert nyert benne. De kívül fogunk mi ezután a villany miatt veszekedni?

— **Megint a korzó.** Panaszos levelet kaptunk városunkból olyan ügyben, melyben már egyszer mi is fölemeltük szavunkat. A zárdatemplom vasárnap délutáni istentiszteletét állandóan zavarja az alsóbb réteg túlságos mozgalmas korzózása. Káromkodás, vihogás, trágár beszédek vegyülnek bele az istentisztelet komoly hangjaiba. A törvény intézkedik, hogy az istentisztelet zavartalanul megtartható legyen, csak végre kell hajtani. Nem akarjuk a főszebesi nép mulatságát zavarni, de viszont ő se bántsa mások lelki szorakozását. Kérjük a rendőrség intézkedését, hogy az istentisztelet idegen hangok belevagyulása nélkül is megtartható legyenek. Ebben az ügyben különben a zárda igazgatósága is megtette a szükséges lépést.

Fényképeszeti cikkek!
gyári árban kaphatók!

Schäser Ferenc

o könyvkereskedésében Gyulafehérvárt o

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)
egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-ucca 9. sz.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. Mindennemű egyházi ruhák: casulák pluvialék velumok, baldachinumok minisztráns ruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készítettnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem versenyképes minden pesti vagy bécsi céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. — Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek. — Költségvetés és árjegyzék ingyen!

Személyesen is megjelenek.

FLEMMICH A. FIAI

sima és mintázott selyemszövetek mechanikai szövődéje

WIEN, Alapított 1838. GYÁR:
VI., Webgasse 43. 600 alkalmazott. Rómerstadt, Mähren.

Készítmények:

templom-, zászló- és kárpitszövetek

minden stílusban, valamint

KÉSZ MISERUHÁK

dus választékban, mindenféle és ókeresztény formában is.

Eladás közvetlen a gyárból a legolcsóbb árbán történik

Miseruhák javítása eivállaltatik.

Költségajánlat díjmentes.

Katholikus Népszövetségi Biztosítási Iroda

Budapest, IV. Ferenciek-tere 7.

A Katholikus Népszövetség évek előtt felállította biztosítási irodáját azon célból, hogy egy a tagoknak, mint a hozzáférőknek érdekét a biztosítás terén a lehetőséghez képest felkarolja, valamint a szervezeti erő kihasználásával oly előnyöket kivívjon és nyújthasson, melyeket egyedül nem érhetének el. E célból több

elsőrendű magyar intézettel

valamint Európa egyik legrégebb és leghatalmasabb intézetével lépett összeköttetésbe, mely intézetek

500 millió koronán felül alaptőke

és tartalékokkal rendelkezvén, teljesen megnyugvást szolgáltatnak, hogy mindenki nyugodtan rábízhatja vagyonát. Ezenkívül ezen intézetek mindenféle biztosítási ágazatot felkarolnak és így bármilyen téren kielégíthetik a biztosító közönség mindennemű igényeit.

Az iroda szervezetének fő előnye, hogy minden a kezében fut össze, mindig tudja, látja tagjainak ügyét és mindenkor ellenőrzi a szabályszerű, helyes eljárást; biztosítási dolgokban minden hozzáférőknek szaksterü és lelkiismeretes utbaigazítással szolgál.

Dijaink a legminimálisabbak.

Egyetlen elsőrendű intézet sem szabhat olcsóbb díjat.

Biztosításokat felvesz:

Életbiztosításokat tőkére, vagy életjáradékra, halál, vagy eléülés esetére, leánykihasználási és fiu ellátási biztosításokat, valamint jelzőlogos életbiztosításokat, ugyszintén családi ellátási biztosításokat.

Páratlan kedvezmény a papság részére,

melyet káplánok, plebánossá történő kinevezésük esetén nyerhetnek, de ebben fiatal plebánosok is részesülhetnek.

Tűzbiztosításokat

száraz és gyújtó villámcsapás ellen, rombolási károk a megtérítettnek. Templomokat, zárdákat, ingó és ingatlan tárgyakat, épületeket, termést, állatokat, lak és ipari berendezéseket, árukat és gépeket. Lábon álló termést.

Templomi harangokat törés vagy repedés által okozott károk ellen.

Törés által okozott károk ellen tűkőr és üvegtáblákat.

Betöréses lopás ellen templomok, zárdák érték tárgyait, szövetkezetek, pénztintézetek, áruaktárak, háztartási és iroda berendezéseket.

Rablás ellen, pénztári helyiségeket, valamint pénztári kiküldöttkei Jégkár ellen mindennemű terményeket.

Baleset ellen bármily foglalkozásu egyént, élethossziglani vasuti baleset biztosítást egyszeri díj fizetéssel.

Szavatossági biztosítást templomok, egyletek, iparosok, kereskedők, gyárosok, gazdák, községek, ügyvédek, orvosok, gyógyszerészek, fűdők, szállodák számára.

Automobil biztosítást. — Óvadék és kezességi biztosítást. — Eltulajdonítás, lopás hűtlen kezelés és sikkasztás elleni biztosítást.

Utipodgyász biztosítást. Mindennemű felvilágosítást készséggel nyújt a hozzáférőknek

Katholikus Népszövetségi Biztosítási Iroda

Budapest, IV. Ferenciek-tere 7.

Felölös szerkesztő: Rass Károly.

Nyomatott a Püspöki Lyceumi könyvtárában (Schäser Ferenc) Gyulafehérvárt.